

“На Светата Троица ви оставям – сега и навеки”
св. Патриарх Евтимий

ЕВТИМИЕВЕНОРИЙСКИ ЛИСТ

ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКОВНА ОБЩИНА “СВ. ПАТРИАРХ ЕВТИМИЙ ТЪРНОВСКИ”
Май - юни 2023 г. ПАРИЖ

ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!

ПОУЧЕНИЕ ЗА ВЕЛИКДЕН Св. Климент Охридски

Възлюбени братя и синове,

Послушайте да ви разкажа за славата и честта на този ден, в който Господ, нашият Бог, победи дявола и като разруши силата на смъртта, възкръсна от гроба като безсмъртен и заедно със Себе Си възкреси всички умрели праведници. И сега Той ни призовава чрез пророка, който казва: „Дойдете да запеем на Господа и да възкликнем към Господа Бога, нашия Спасител; да застанем пред лицето Му със славословие, с песни да възкликнем към Него“; защото Той слезе от небето, за да потърси заблудилия се и да спаси погиналия човек.

Слънцето потъмня, като видя Господа разпъван, луната стана червена като кръв; земята се потресе, скалите се разпукаха, гробовете се разтвориха и много тела на починали в Господа светии възкръснаха и се явиха на мнозина. Господ пък, като слезе в ада, унищожи властта му, отне неговите пленници и възкреси заедно със Себе Си всички праведници още от първия Адам.

Затова, братя, благоприятно време е да приведем думите на пророка и да извикаме заедно с него: „Този ден Господ е сътворил: да се зарадваме и да се развеселим в него!“ Хубаво е да се радваме на Неговата предивна милост, която Той извърши днес за нас.

Днес Господ със смъртта Си унищожи врага и възкръсна като от сън. Той разля безсмъртие и живот за човешкия род. Днес вратите на ада се сринаха и затворените в него, озарени от неизказана светлина, възкръснаха, и заедно с ангелите ликуват и пеят: „Слава на Бога във висините, и на земята мир, между човеците благоволение!“

Св. Климент Охридски. Слова и поучения. Превел от старобългарски архим. д-р Атанасий Бончев. СИ, С. 1970
Със съкращения.

СРЕДНОВЕКОВОНОТО БЪЛГАРСКО УЧИЛИЩЕ

В изворите не се посочват изрично годините, когато децата започвали „книжно учение“. Най-често там е отбелязано, че отрочето било „дадено на учител“ още от „млади години“ или родителите пращали детето си на училище, когато „поотраснело“ или пък когато „станело на години за книжно учение“. В наскоро откритото житие на Козма Зографски († 1423 г.) се съобщава следното: „когато стана отроче на 7-годишна възраст, дадох го да научи четмо и писмо първо на природния свой български език“. От това сведение може да се заключи, че поне през втората половина на XIV в. в българските училища децата постъпвали на 7-годишна възраст. През XII—XIV в. образованието оставало привилегия за заможните съсловия от българското общество. Не случайно изворите отбелязват, че всички известни старобългарски книжовници произхождали от „прочути и славни родители“. През XII—XIV в. училищата били главно два вида: църковни и манастирски. Има данни за съществуването на специално училище, в което се обучавали децата от царското семейство. За съществуването на такова „придворно“ училище съобщава византийската стихотворна хроника на Ефрем. В нея е записано любопитното сведение, че след насилствената смърт на цар Калоян малолетният наследник на българския престол Иван Асен II побягнал при скитите (т. е. при куманите), заедно със своя възпитател, т. е. учител.

На постъпилите в училището деца се раздавали специални дъсчици, наречени „пинакида“ (от гръцкото „пинкас“ = плоча), върху които били изписани буквите на азбуката. Малките ученици трябвало да ги наизустяват в последователен и обратен ред с помощта на т. нар. „акростих“ — т. е. имената на отделните букви били произнасяни в стихотворна форма и звучали така: „аз“, „буки“, „веди“, „глаголи“, „добром“ и т. н., Заучавали ги хорowo, което ще е създавало неопишваем шум в училищните помещения. Едновременно с четенето вървяло и обучението по писане: малките ученици пишели с помощта на специални писала (те излизат често при археологическите разкопки на църкви и манастири), които се правели от кост, бронз, а най-често от желязо. Единият край на писалото бил заострен — с него пишели буквите, след като покривали обратната страна на пинакидата с тънък слой восък. Другият край на писалото имал формата на лопатка, с която били „изтривани“ издрасканите върху восъка писмена.

През втората половина на XIV в. била въведена реформата, която препоръчвала фонетичния принцип при произнасянето на буквите: не „аз“ а „а“, не „буки“, а „б“ и т. н. Осъществяването на тази реформа се свързва с името на патриарх Евтимий и осъществяването ѝ ще е започнало за пръв път в търновските училища. Не е необходимо да се изтъкват нашироко преимуществата на новата система — фонетичният принцип бил много по-ефикасен от стария метод и възможностите за обучение нараствали многократно. Според уверенията на Константин Костенечки (един от верните последователи на патриарх Евтимий) новата система откривала такива възможности, че само след година време децата не само се научавали да четат, но били в състояние да разпознават канонически верните текстове.

Много се държало на краснописа — изкусното изписване на буквите се смятало едва ли не за „божа дарба“, ценяло се високо, а майсторите на изящно оформените

ръкописи носели гордото прозвище „краснописец“ и „доброписец“. Константин Костенечки с право негодува срещу онези учители, които пренебрегвали краснописа и по този начин не възпитавали у своите питомци вкус към естетическо съвършенство.

С това завършвал първият цикъл на обучението (ВЪ НАЧАЛІ ОУЧЕНІА, „началото на обучението“), който продължавал приблизително три години.

Материални следи от средновековния метод на преподаване личат и до днес върху колоните на църквата „Св. Петър и Павел“ и „Св. 40 мъченици“ в Търново. Върху една от колоните на църквата „Св. Петър и Павел“ са изписани буквите **а,в,г,д,е** с титли, т. е. с чертици отгоре. Височината на буквите върху колоната е 85 см от подовото ниво, което дава да се разбере, че с тяхна помощ децата от това църковно училище са изучавали цифрите от 1 до 5. През средновековието арабските цифри не били познати, а всяка буква от азбуката имала определена цифрова стойност, което се означавало с помощта на специален знак (титла), който се поставял над съответната буква.

През свободното си време децата се „отдавали на обичайните си детски игри“. В наивно съчинения апокрифен разказ „Детство Исусово“ младенецът е представен като обикновено дете, което често „прескача оградите“ и си „прави птичета от кал“. Авторът явно е имал предвид обичайните детски игри през средновековието — археолозите намират на Царевец подобни глинени фигури, на конче например. А под Патриаршията излезе една много интересна находка: малка питка от кал, поставена в глинена тавичка, със следи от детски пръстчета. Пожарът, който е обхванал съседната сграда, просто е изпекъл находката — така са се запазили и отпечатъците от детската ръка. В културния пласт от XII—XIV в. археолозите често попадат на топчета от изпечена глина (с диаметър до 2 см). Те са със старателно загладена повърхност, а някои са покрити и с глазура — с тях децата ще са играели на „лимки“. Много често се изравят и т. нар. „ашици“ или „астралаги“, т. е. кокалчета от агнешки крачета — те намирали постоянно място в детските игри. От стените на счупените глинени съдове децата оглаждали малки парчета и правели от тях „питки“, които използвали в своите игри — с тях най-често момичетата играели на „дама“. Пак на Царевец се откриват прешленчета за вретено (в миниатюрни размери), които досущ наподобяват истинските — с тяхна помощ малките момиченца отрано усвоявали едно чисто женско занимание.. Понякога се изравят и глинени дрънкулки: те се състоят от една куха сфера, във вътрешността на която се поставяли глинени топчета, които издават приятен звук — някои дрънкулки имат малки дупки и са оцветени в различни нюанси. Приемат ги за „бебешки дрънкулки“, но не е изключено да им се радвали и по-големите деца.

Един старобългарски книжовник описва една предпочитана лудория на малките деца: те имали навика да надуват волски и свински мехури и да ги пукат с оглушителен шум зад гърба на възрастните, като ги вцепенявали от страх. А през зимата любимото занимание било пързаянето с кокалени кънки.

Източник: Йордан Андреев: Всекидневието на българите през XII-XIV в.

ТРАДИЦИОННИЯТ ПИКНИК ЗА 24 МАЙ

27-ят пикник по случай празника на Българската писменост и култура и на светите равноапостолни Кирил и Методий ще се състои в неделя, 21 май 2023 г. от 12,00 ч. пред кметството на Моренвиле. Тържеството ще се проведе под патронажа на Българското посолство в Париж и със съдействието на Българския културен институт. Ще ни гостува Негово Високопреосвященство Западно и Средноевропейският митрополит Антоний, който ще отслужи молебен. Програмата, водена от актрисата Анна Танчева, включва изпълнения на учениците от българските училища, музика и танци с ансамблите „Зора“ и „Балкансамбъл“, традиционната томбола, детски игри и щанд за български книги. Кетъринг „Писанов“ ще предлага българска скара, напитки и продукти. Осигурен е превоз с два сборни пункта: пред българския храм в Париж: 1, Rue de la Croix Moreau, 75018 Paris) и пред станцията на метро 10 Boulogne-Pont de Saint-Cloud. За заявки се свържете с Кирил Халачев до 10 май на телефон: 07 87 75 63 67. За информация следете на сайта и фейсбук страницата ни. Заповядайте!

ПРОГРАМА НА БОГОСЛУЖЕНИЯТА

Храмът е отворен в неделя и в посочените празнични дни от 9:00 ч.

Св. Литургия започва от 10:30 ч.

Възможност за изповед: преди литургията

Юни 2023

Май 2023

07.05. – 4 Неделя след Пасха: на Разслабления. (В тази неделя ще отпразнуваме паметта на св. Георги Победоносец - 06.05). Детско певческо ателие.	03.06. (Събота) – Задушница. 11,00 ч. – Панихида.
14.05. – 5 Неделя след Пасха на Самарянката. Катехизис за деца: светите братя Кирил и Методий.	04.06. – 8 Неделя след Пасха – Петдесетница. Вечерня с коленопреклонни молитви. Детско певческо ателие.
21.05. – 6 Неделя след Пасха на Слепородения. Пикник за празника на св. Кирил и Методий в Моренвиле.	11.06. – 1 Неделя след Петдесетница – на всички светии. Катехизис за възрастни: „Божият човек“ - филм за св. Нектарий Егински, част 2.
25.05. – Четвъртък – Възнесение Господне. Павел“.	18.06. – 2 Неделя след Петдесетница – на всички български светии. Катехизис за деца: „Корабокрушението на св. ап. Павел“.
28.05. – 7 Неделя след Пасха на св. Отци от Първия вселенски събор. Катехизис за възрастни : „Божият човек“, филм за св. Нектарий Егински, част 1.	25.06 – 3 Неделя след Петдесетница. Събор на св. Доростолски мъченици. Ще отпразнуваме паметта на св. апостоли Петър и Павел (Петровден). Катехизис за юноши: „Апостолите“, част 3.

Адрес: 1, rue de la Croix Moreau, 18ème Paris M°12 (Pte de la Chapelle) Контакти: Архим. Емилиян Боцановски: тел. – 06 68 83 44 40; Свещ. Иван Карагеоргиев: тел.- 06 51 15 49 70, karageorgievich@gmail.com; Интернет стр: <http://www.paroissebg.fr>; Фейсбук: Paroisse Orthodoxe Bulgare